

УДК: 331.556.4

Шумеляк К.А.*

ПАРАДИГМА МІГРАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ ТА УКРАЇНІ

Характерним для нинішнього світу є інтенсифікація міжнародної міграції. У зв'язку з цим, така важлива складова інтеграційних процесів, як пересування людей, поряд із вільним рухом товарів та капіталів є предметом спільних політичних рішень Європейського Союзу. Воно стосується ситуації і всередині співтовариства і його міграційних відносин з третіми країнами.

Для України міграційна політика об'єднаної Європи становить подвійний інтерес. Ця політика лише поступово і з великими труднощами стала предметом спільних зусиль у рамках ЄС. Різні були правові, адміністративні, фінансові можливості європейських держав, культурні та політичні традиції.

Інтеграція України у європейське співтовариство, проведення ринкових реформ – все це обумовлює не тільки удосконалення діючих правових норм, а й створення зовсім нових, що відповідають світовим стандартам та вимогам.

У відповідності до ст.2 Договору про реформування Європейського Союзу від 13.12.2007р. Союз засновано на цінностях поваги до людської гідності, свободи, демократії, рівності, верховенства права та поваги до прав людини, зокрема осіб, що належать до меншин.

Відповідно до ст.15 Хартії про основні права кожен громадянин Європейського Союзу має свободу шукати місце зайнятості, працювати, використовувати право створення та забезпечення надання послуг у будь-якій державі-члені. Громадяни третіх держав, які офіційно отримали дозвіл на працевлаштування на території держави-члена, мають право на умови праці рівні до тих, якими користуються громадяни Європейського Союзу.

Свобода пересування осіб відіграє вирішальну роль у встановленні внутрішнього ринку. Цей принцип було введено для того, щоб відкрити європейські ринки праці для працівників-мігрантів та їх сімей, свободу пересування.

Вільне пересування працівників визнано одним із основних прав громадян з моменту заснування європейської спільноти в 1957 році. Обсяг прав завбачених Договором про заснування Європейського Співтовариства було значно розширено вторинними актами та рішенням Суду ЄС. Найважливішого значення серед них набули два нормативні акти – Директива Ради ЄС «Про відміну обмежень на пересування та проживання в межах Співтовариства» 68/360 від 15.10.1968 і Регламент «Про вільне пересування працівників в межах Співтовариства.» 1612/68/ЄЕС від 15.10.1968р. Перший з них регламентує формальності, такі як вид на житло, а другий є розширенням основоположних принципів ст. 39 Договору про заснування Європейського Співтовариства, описуючи права працівника-мігранта.

Для законодавства Європейського Союзу характерна диференціація працівників, які є громадянами ЄС та користуються свободою пересування з метою працевлаштування в межах Європейського Союзу, та працівників, які не є громадянами ЄС, за допомогою визначення правового статусу останніх як «економічних мігрантів».

* студентка 4 курсу відділення міжнародного права КУП НАН України

Не потрібно приховувати, що громадяни Європейського Союзу, а негромадяни ще більшою мірою постійно стикаються з труднощами реалізації їхнього права на вільне пересування. Працівники третіх країн, які не є членами Європейського Союзу, поки що не мають права вільного доступу та перебування на території держави-члена ЄС з метою здійснення трудової діяльності в бажаному обсязі, хіба якщо це право встановлюється і регулюється окремим договором, укладеним між Співтовариством та цією державою.

Для регулювання здійснення громадянами третіх країн економічної міграції Європейська Комісія розробляє і публікує спеціальні консультаційні документи з визначеного питання: Повідомлення (аналітичні довідки з питань регулювання економічної міграції), «Зелені книги» (містять аналіз поточної ситуації у сфері регулювання економічної міграції і формулювання можливих заходів, яких слід вжити на рівні Союзу).

Ст.24 Угоди про партнерство та співробітництво між Україною та Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами від 14 червня 1994 р., закріплює принцип забезпечення взаємного працевлаштування громадян України, громадян держав-членів Європейського Союзу.

Для повного аналізу та порівняння необхідно охарактеризувати дану проблематику з точки зору українського законодавства.

Закон України «Про зайнятість населення» від 1 березня 1991 р. зазначає, що залучення і використання на території України іноземної робочої сили здійснюється в порядку, який визначається законодавством.

Використання в Україні іноземної робочої сили здійснюється з урахуванням думки відповідних загальноукраїнських об'єднань (асоціацій) профспілок або територіальних об'єднань (асоціацій) організацій профспілок.

Дуже важливою є постанова Кабінету Міністрів від 1 листопада 1999 р. «Про порядок оформлення іноземцями та особами без громадянства дозволу на працевлаштування в Україні», яка визначає порядок та умови залучення та використання праці іноземних працівників.

Для використання на території України іноземної робочої сили роботодавцю необхідно отримати дозвіл на її залучення, а працівнику-мігранту – підтвердження на право трудової діяльності. За видачу дозволу з роботодавців стягується плата за кожного іноземного працівника у розмірі десяти неоподаткованих мінімумів доходів громадян.

Конституція України, як основний закон держави закріплює право кожного на працю, котру особа вільно обирає або на яку вільно погоджується, право розпоряджатися своїми здібностями до праці, вибирати професію і рід занять, а також право на захист від безробіття. Зазначене положення стосується і працівників-мігрантів.

Працівники-мігранти належать до найбільш вразливих верств населення, тому потребують підвищеного соціального та правового захисту, але, на жаль, в Україні немає чіткого закріплення щодо заборони дискримінації відносно працівників-мігрантів, існує лише загальне положення щодо дискримінації у сфері праці.

Основними нормативними актами Ради Європи, які визначають правовий статус працівників-мігрантів, є Європейська соціальна хартія (переглянута) 1996р. та Європейська Конвенція про правовий статус трудящих-мігрантів 1977 року.

Слід зазначити, що ситуація в Україні у сфері залучення і використання праці іноземних працівників суперечить Європейській соціальній хартії 1996р. Згідно з положенням Хартії, шлях забезпечення ефективного здійснення права займатися діяльністю яка приносить дохід, на території будь-якої іншої сторони зобов'язується спростити існуючі формальності і скоротити або скасувати гербові й інші збори з іноземних працівників чи їх роботодавців.

Процедура гармонізації законодавства України у відповідність із законодавством ЄС полягає у приведенні норм національного законодавства України у відповідність із нормами законодавства Європейського Союзу та усвідомлення всіма учасниками процесу інтеграції України до ЄС можливостей практичного використання національних норм в інтересах фізичних та юридичних осіб, які бажають брати участь у функціонуванні внутрішнього ринку Європейського Союзу.

Метою гармонізації законодавства України із законодавством ЄС про працівників-мігрантів є визначення умов здійснення зовнішньої трудової міграції та взаємодії з країнами-працевлаштування – державами – членами Європейського Союзу щодо закріплення взаємовигідної процедури доступу працівників –мігрантів з України на ринок праці ЄС.

Зі Стратегії інтеграції України до Європейського Союзу випливає, що основним засобом регулювання права на працю працівників-мігрантів є укладання угод із країнами працевлаштування про соціальне забезпечення працівників-мігрантів.

Шляхом затвердження Указом Президента України в 2000 р. Програми інтеграції України до Європейського Союзу було визначено, що проблема тимчасового працевлаштування громадян України, які виїжджають за кордон, розв'язуються шляхом укладання багатосторонніх та двосторонніх угод про працевлаштування та соціальний захист працівників-мігрантів.

Міграція, керована належним чином, може сприяти тісним зв'язкам між країнами походження, країнами транзиту та призначення, допомогти відповідати нинішнім і майбутнім потребам ринку праці і сприятиме розвитку всіх країн.